

În actul omagial din 6 ianuarie 1395 al lui Ștefan voievod, primul între sfetnici este « pan Mihal, fratele voievodului ». Amintim că într-o scrisoare de mărturie a patru pani și boieri moldoveni, anterioară actului de omagiu, deoarece se arată că domnul lor Ștefan voievod va veni să-l depună¹, al treilea este « pan Mihal », fără îndoială același cu cel din actul omagial. Mihal înseamnă Mihail. Sub acest nume mai avem o mărturie. Salvconductul eliberat de Ștefan voievod la 3 ianuarie 1397 lui Spitko, palatinul Podoliei, este contrasemnat primul de « Mychahel (i.e. Michael) capitaneus moldaviensis ». Deci Ștefan (Ștefco) voievod și Mihal-Michael sînt frați. Expresia din uricul de la 30 martie 1392, « jupan Ștefco și cu frații lui » (и съ братьями его) arată că, de fapt, erau *mai mulți frați*. Toți sînt feciorii unei surori a lui Roman voievod.

Din uricul de la 18 noiembrie 1393 reiese clar că Roman voievod este fiul cneaghinei Mușata. Dacă luăm acest nume ca fiind nume de botez al mamei, desigur că trebuie să-i căutăm soțul, care era tatăl voievodului. Credem însă că acesta nu mai trăia la data cînd fiul său era domn, dar mama văduvă îi împrumutase numele: el a fost Mușat și cum era obiceiul ca văduvele să fie arătate prin numele soțului, ea a devenit Mușata, adică văduva lui Mușat.

Acest Mușat apare în letopisește fie ca părintele lui Petru, Roman și Ștefan (Bistrița și Putna), fie numai al lui Petru (moldo-polonă). În nici unul nu se spune că ar fi fost domn. După cum se pot explica divergențele din documentele lui Ștefan voievod și ale lui Iuga voievod, înseamnă că trebuie să contestăm această descendență a lui Petru. Cînd au fost prelucrate listele domnilor din secolul al XIV-lea s-a făcut o dublă contaminare, care a dus la varianta internă și la varianta polonă. Putem dar presupune că nu este necesar să credem că Petru este fiul lui Mușat.

Omonimele care circulau atunci la domni și la boieri au făcut pe cronicari să încurce fiii unora cu ai altora, și de aici ipoteza din vremurile noastre că Margareta este numele Mușatei, obținut cînd a trecut la ritul catolic. Acestei ipoteze ar trebui să-i urmeze o alta, anume că Margareta catolica a revenit la ortodoxie și de aceea Roman o amintește cu acest nume. E greu de admis acest lucru, deoarece Petru, cîțiva ani mai înainte (1384), amintește pe mama sa catolică ferventă.

Pe baza acestor documente, neanalizate suficient pînă acum, s-a crezut că avem aici întregul neam al lui Petru voievod, frate cu Roman voievod. Confuzia a venit din faptul că într-adevăr și Petru voievod a avut un frate care se numea tot Roman, cum am arătat mai sus.

Concluzia care se impune este că Petru și Roman voievod nu sînt frați nici după mamă, nici după tată, iar Roman numit în documente ca frate al lui Petru nu este decît un omonim al lui Roman voievod.

Revenind la domnia lui Lațcu voievod, vedem că aceasta a marcat o oarecare stabilitate și autoritate. La moartea lui (cca. 1377) au izbucnit însă toate veleitățile ascunse, fiecare feudal încercînd să-și asume supremația. Din aceste conflicte a ieșit biruitor *Petru*, fiul Margaretei.

El dispăre în condiții necunoscute. Letopiseștele îi dau că a domnit 8, 12 și 16 ani, numai Putna I menționează că a murit în scaun. Este probabil că a luat domnia în 1377 și a durat sigur pînă în 1391. În acest an se pare că iar sînt tulburări în Moldova². În tot cazul, la 30 martie 1392 nu mai era domn. În acest timp Petru mută reședința la Suceava și izbuteste să adauge voievodatului său și voievodatul fililor lui Ștefan, amintit de Dlugosz în cronică sa. De aici și confuzia de nume și date în narațiunea acestuia.

Roman, fiul Mușatei, era domn la 30 martie 1392. Domnia lui a fost scurtă, pînă după iulie 1394, cînd a fost alungat din scaun. În acest scurt timp el întemeiază tirgul și cetatea Roman și a continuat unificarea Moldovei cu grabă, după cum o arată frumoasa sa intitulată'e. Acest lucru nu a fost pe placul panilor și boierilor Moldovei, care l-au dat prins în miinile regelui polon, față de care avusese destule rezerve cu ocazia depunerii omagiului de credință.

La sfîrșitul anului 1394 era domn *Ștefan*, nepotul de soră al lui Roman, care venise cu sprijin polon. Înfeudarea acestuia față de poloni și atacarea ținuturilor ungurești din partea de sud a Moldovei atrag minia lui Sigismund, regele Ungariei, care însă în 1395 va fi învins la Hindov, fără îndoială Ghindăoani, aproape de Tirgu-Neamț. Sfîrșitul domniei lui apare în condiții obscure, înainte de 28 noiembrie 1399. Cronicile îi dau 7 ani de domnie și consemnează că a murit în scaun.

De la Roman și de la Ștefan s-au păstrat pînă astăzi unele documente în original și informațiile cuprinse în ele sînt foarte prețioase. Altele nu ne sînt cunoscute decît prin inserții tîrzii. Și acestea sînt prețioase prin relatările pe care le produc, dacă lăsăm la o parte comentariile celor ce le-au folosit mai întîi. Între acestea este și contaminarea celor doi Romani, fratele lui Petru și fiul Mușatei, socotiți o singură persoană. Aceste inserții, mai ales aceea a lui Ștefan

¹ Scrisoarea este nedată, dar se poate data cu « după iulie 1394 », cînd regele dăruiește lui Ștefan, atunci prețendent la tron, o platoșă aurită și un coif.

² Deducem aceasta și din faptul că regele Poloniei cere lui Mircea o confirmare a angajamentului anterior (17 martie 1390, făcut prin intermediul lui Petru voievod), pe care o obține la 6 iulie 1391.